

แบบจัดเก็บองค์ความรู้	
องค์ความรู้ เรื่อง การผลิตมังคุดคุณภาพของประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอพิปูน	
เจ้าของความรู้ หรือผู้ให้ข้อมูล นางนันทา ศักยโกสิทธิ์	
วันที่บันทึกความรู้ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๖	
กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการปฏิบัติ (ขององค์ความรู้)	ข้อแนะนำ/เอกสารอ้างอิง/ คู่มือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ ความรู้
กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการปฏิบัติองค์ความรู้ นางนันทา ศักยโกสิทธิ์ เป็นเกษตรกรผู้นำที่ดำเนินชีวิต และทำการเกษตรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนใฝ่หาความรู้วิทยาการใหม่ๆ เพื่อพัฒนาอาชีพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ในส่วนของการประกอบอาชีพการเกษตรหลังจากที่ได้ยึดอาชีพการทำสวนผลไม้ (มังคุด) ทำสวนยางพารา และการเลี้ยงโคพื้นเมือง ได้เริ่มสังเกตถึงการทำสวนผลไม้ (มังคุด) และยางพาราที่ผ่านมา เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตสูง จึงมีแนวคิดหาแนวทางการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน เนื่องจากดินขาดความอุดมสมบูรณ์ สาเหตุหลักมาจากการใช้สารเคมีในการทำสวนผลไม้มาเป็นระยะเวลานาน จากนั้นได้มีแนวคิดที่จะปรับเปลี่ยนโดยใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพและปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพที่ผลิตเองในการปรับปรุงบำรุงดิน จนทำให้ค้นพบแนวทางในการจัดการแปลงผลไม้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับ ก่อเกิดความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ ภายหลังในส่วนของการยางพาราก็ได้พักการกรีดยางเนื่องจากหันมาทุ่มเทการทำสวนผลไม้เป็นหลัก แล้วก็เริ่มทยอยปลูกมาเรื่อย ๆ โดยมีการนำความรู้ที่ได้รับการอบรมจากภาครัฐ และเอกชนมาปรับใช้ในการจัดการสวนมังคุดให้เหมาะสมกับการผลิตมังคุดคุณภาพในสวนของตนเอง เช่น การให้น้ำ การใส่ปุ๋ย การป้องกันกำจัดโรคแมลง การเก็บเกี่ยวผลผลิต เป็นต้น จนผลผลิตมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ ดังนี้ <p>๑. การจัดการแปลง</p> <p>๑.๑ แหล่งน้ำ ใช้น้ำบ่อ และติดตั้งระบบสปริงเกอร์ คุณภาพของน้ำเหมาะสมตามมาตรฐานคุณภาพน้ำที่ใช้เป็นแหล่งน้ำภายในสวน มีปริมาณเพียงพอตลอดทั้งปี</p> <p>๑.๒ พื้นที่ปลูก และสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป</p> <ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่แปลงตัวอย่างมีจำนวน ๓ ไร่ โดยระหว่างแถวมังคุด ปลูกพืชเสริมหลากหลาย เพื่อเสริมรายได้ซึ่งเป็นการวางแผนการใช้น้ำให้ได้ประโยชน์เต็มที่ โดยเมื่อให้น้ำมังคุด พืชอื่นก็จะได้รับน้ำไปด้วย 	<p>๑. เกษตรกรต้องมีองค์ความรู้ที่หลากหลาย ต้องมีการศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติม มีการนำภูมิปัญญา มาปรับใช้ให้ควบคู่ไปกับหลักวิชาการ โดยมีการนำหลักการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน นำเทคโนโลยีมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ ปรับใช้โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้ปุ๋ยหมักปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ มีการผลิต/ขยายสารชีวภัณฑ์มาปรับใช้แทนสารเคมี เพื่อรักษาสภาพแวดล้อม ก่อเกิดประโยชน์ต่อผู้ ผลิตและผู้บริโภคเอง</p> <p>๒. หน่วยงานภาครัฐควรมีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนและต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง</p> <p>๓. ควรมีการบูรณาการกับหน่วยงานอื่นนอกกระทรวงให้มากกว่านี้</p> <p>๔. ผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำในบางปี เช่น ปาล์มน้ำมัน ยางพารา และมังคุด เป็นต้น</p>

<p style="text-align: center;">กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการปฏิบัติ (ขององค์ความรู้)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อแนะนำ/เอกสารอ้างอิง/ คู่มือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ ความรู้</p>
<p>๒. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร</p> <p>มีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรเล็กน้อยมาก ใช้เฉพาะในช่วงวิกฤติและจำเป็นเท่านั้น โดยใช้สารเคมีทางการเกษตรตามคำแนะนำในฉลาก และปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพ GAP พืช ในเรื่องการใช้สารเคมีทุกประการ การทิ้งภาชนะของสารเคมีการเกษตรที่ใช้แล้ว จะมีการเก็บรวบรวม และขุดหลุมฝังดิน</p> <p>๓. การจัดการเพื่อเตรียมต้นให้มีความพร้อม</p> <p>การเตรียมต้นให้สมบูรณ์เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับออกดอกให้เริ่มเตรียมตั้งแต่หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จสิ้น โดยมีขั้นตอนการจัดการ ดังนี้</p> <p><i>การตัดแต่งกิ่ง</i></p> <p>มังคุดเป็นไม้ผลที่มีทรงพุ่มแน่นทึบหากไม่มีการตัดแต่งกิ่งออกบ้างมีผลทำให้ความชื้นในทรงพุ่มสูง ส่งผลให้เกิดการระบาดของโรคใบจุดสาหร่ายสีเขียวแกมแดงได้ง่าย นอกจากนี้ยังพบว่าหากปล่อยให้ทรงพุ่มแน่นทึบทำให้ใบและกิ่งที่อยู่ส่วนล่างไม่ได้รับแสงทำให้ใบร่วงและทิ้งกิ่งในที่สุด หรือกรณีที่ปลูkmังคุดในระยะชิดเกินไปเมื่อมีอายุมากขึ้นทำให้ทรงพุ่มเจริญเติบโตมาประสานกัน ทำให้เกิดอิทธิพลของร่มเงาเกิดขึ้น ซึ่งก็ส่งผลทำให้ส่วนที่มีร่มเงาเกิดการทิ้งใบและกิ่ง</p> <p>ดังนั้น หลักของการตัดแต่งกิ่งหากปลายกิ่งของแต่ละต้นมาชนกันควรตัดปลายกิ่งออกให้มีช่องว่างเพื่อให้แสงแดดส่องทะลุผ่าน เพื่อให้ใบได้รับแสงแดด สำหรับการตัดแต่งกิ่งภายในทรงพุ่มก็เป็นสิ่งจำเป็นโดยการตัดแต่งกิ่งกระโดงภายในกิ่งหลักและกิ่งแขนงออกบางส่วนเพื่อให้แสงแดดส่องทะลุเข้าในทรงพุ่มได้ประมาณ ๒๐ - ๓๐ เปอร์เซ็นต์</p> <p>สำหรับมังคุดที่มีอายุมากและต้นสูงมักจะพบปัญหาเกี่ยวกับการหักของกิ่งหลัก ทั้งนี้เพราะกิ่งมีกิ่งใบมากบริเวณปลายกิ่ง ทำให้รับน้ำหนักไม่ไหวเกิดการหักของกิ่ง ดังนั้นควรตัดออกบางส่วนเพื่อลดน้ำหนักของกิ่งและเป็นการเปิดช่องให้แสงแดดส่องเข้าในทรงพุ่ม ทำให้เกิดกิ่งกระโดงบริเวณโคนกิ่งหลัก ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการหักของกิ่งได้</p> <p>สรุปเกี่ยวกับการตัดแต่งกิ่งมังคุด คือ ควรตัดแต่งกิ่งภายในทรงพุ่มออกเพื่อให้แสงแดดส่องทะลุเข้าในทรงพุ่มได้ ซึ่งการตัดแต่งสามารถลดปัญหาการให้ผลตกปีเว้นปีได้ และลดการฉีกหักของกิ่งในต้นมังคุดที่มีอายุมาก และต้นสูง</p> <p>๔. การกำจัดวัชพืช</p> <p>ใช้การตัดหญ้า โดยตัด ๒-๓ ครั้ง/ปี ไม่มีการใช้สารเคมีฉีดพ่น สำหรับในฤดูแล้งมีการใช้วัสดุคลุมโคนต้น เช่น ฟางแห้ง หญ้าแห้ง คลุมโคนต้นเพื่อรักษาความชื้นในดิน และช่วยป้องกันวัชพืชได้ด้วย</p>	

<p style="text-align: center;">กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการปฏิบัติ (ขององค์ความรู้)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอแนะ/เอกสารอ้างอิง/ คู่มือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ ความรู้</p>
<p>๕. การให้ปุ๋ยบำรุงต้น</p> <p>หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จต้นจะค่อนข้างโทรมเนื่องจากการเก็บเกี่ยวและการ ดึงอาหารไปสร้างผล ต้นมังคุดจะมีลักษณะใบกร้านไม่เขียวเข้ม วัตถุประสงค์การใส่ ปุ๋ยบำรุงต้นเพื่อกระตุ้นให้มังคุดแตกใบอ่อนใหม่ เพื่อสร้างและสะสมอาหาร ใช้สำหรับ การออกดอกในช่วงฤดูแล้วปีต่อไป หากต้นมังคุดไม่แตกใบอ่อนจะทำให้ต้นมังคุดไม่ ออกดอกหรือออกดอกน้อยในปีต่อไป สำหรับปุ๋ยที่ใช้บำรุงต้นมี ๒ ชนิด คือ</p> <p>๑) ปุ๋ยอินทรีย์ มีการใช้ปุ๋ยคอก (มูลไก่, มูลสุกร, มูลโค) และปุ๋ยหมัก จากการ ผลิตเอง โดยเลือกวัสดุที่หาง่าย ราคาถูก การใช้ปุ๋ยคอกข้อควรระวังคือปุ๋ยคอกจะต้อง เก่าหรือผ่านการหมักหรือย่อยสลายตัวดีแล้ว ไม่ควรใช้ปุ๋ยคอกใหม่ๆ เพราะจะทำให้ เกิดปัญหารากเน่าแห้งได้ ประโยชน์ของปุ๋ยอินทรีย์นอกจากจะให้อาหารแก่พืชหลัก ยังช่วยทำให้คุณสมบัติทางกายภาพและเคมีของดินดีตามมาด้วย เช่น ทำให้ดินร่วนซุย โปร่ง ระบายน้ำ ระบายอากาศได้ดี</p> <p>๒) ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยที่ใช้บำรุงต้น ปรับใช้ตามค่าวิเคราะห์ดินเป็นหลัก โดยในปีที่ผ่านมา มาใช้สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ในการบำรุงต้น ๘-๒๔-๒๔ เพื่อชักนำการออกดอก ๑๓-๑๓- ๒๑ บำรุงผล อัตรา ๒ กิโลกรัม/ต้น/ปี</p> <p>หมายเหตุ ก่อนใส่ปุ๋ยควรทำความสะอาดสวน โดยเฉพาะบริเวณใต้ทรงพุ่ม ควรกวาด เศษกิ่งไม้ออกให้หมด หรือ กำจัดวัชพืชก่อนใช้ปุ๋ย ทั้งนี้ เพื่อลดการแก่งแย่งธาตุ อาหาร และเพิ่มประสิทธิภาพของปุ๋ย หากดินมีความชื้นต่ำ หรือดินแห้งควรให้น้ำตาม ทุกครั้งหลังใส่</p> <p>๖. การให้น้ำ</p> <p>น้ำเป็นปัจจัยที่จำเป็นอย่างมากต่อการเจริญเติบโต หากขาดน้ำถึงแม้จะใส่ ปัจจัยอื่นเต็มที เช่น ปุ๋ย สารเคมีป้องกันกำจัดโรคแมลง เป็นต้น ก็ไม่มีผลต่อการ เจริญเติบโตของพืชได้ การให้น้ำควรให้อย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะเนื้อดิน ความชื้นในดิน ปริมาณ และการกระจายของฝนด้วย</p> <p>สำหรับมังคุดที่ให้ผลผลิตแล้ว การให้น้ำอย่างเพียงพอและเหมาะสมในแต่ละ ช่วงของการเจริญเติบโตจะส่งผลต่อปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ซึ่งสามารถ จัดการได้ ดังนี้</p> <p>๑) ระยะก่อนออกดอก ควรงดการให้น้ำเพื่อให้เกิดสภาวะแห้งแล้ง ทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงสัดส่วนของสารประกอบคาร์บอนและไนโตรเจนภายในต้น เพื่อการ ชักนำในการออกดอก หากเกิดความแห้งแล้งต่อเนื่องนานเกินไปควรให้น้ำบ้างเพื่อให้ ตาออกมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง</p> <p>๒) ระยะออกดอก ดอกบานและผลอ่อน ควรมีการให้น้ำ หากขาดน้ำทำให้ เปอร์เซ็นต์การบานของดอกลดลง การออกดอกไม่สมบูรณ์ เปอร์เซ็นต์การติดผล ลดลง เกิดการร่วงของดอกและผลอ่อน ซึ่งระยะนี้ใช้เวลาประมาณ ๑ เดือน</p> <p>๓) ระยะหลังมังคุดติดผลประมาณ ๑ เดือน ต้องให้น้ำเพิ่มขึ้นและมีการให้ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผลมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คุณภาพของผลผลิตดี ในระยะ ผลมีการพัฒนาหากเกิดการขาดน้ำสลับกับการได้รับน้ำมากอาจเนื่องจากฝนตกชุก ทำให้เปลือกผลแตกกร้าว เป็นเนื้อแก้ว และอาการยางไหลในเนื้อผล</p>	

<p style="text-align: center;">กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการปฏิบัติ (ขององค์ความรู้)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอแนะ/เอกสารอ้างอิง/ คู่มือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ ความรู้</p>
<p>เทคนิค หรือเคล็ดลับ หรือจุดเน้นสำคัญ ที่ทำให้องค์ความรู้นั้นเกิดผลสำเร็จ เทคโนโลยีเด่นที่ตอบโจทย์การเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน เพิ่มคุณภาพ เพิ่มมูลค่า ได้แก่</p> <p>๑. การทำเกษตรแบบผสมผสาน ที่มีการจัดการระบบน้ำ มีการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ</p> <p>๒. เน้นการป้องกันโรคแมลงโดยวิธีธรรมชาติ ทำให้ผลผลิตปลอดภัยจากสารเคมี โดยมีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาปรับใช้ควบคู่ไปกับหลักวิชาการ มีการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน ซึ่งไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา ทดแทนสารเคมี และน้ำหมักชีวภาพสูตรการกำจัดโรคและแมลงในพืช เป็นต้น</p> <p>๓. เน้นการปลูกพืชหลากหลายชนิด พร้อมกับการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะราคาผลผลิตตกต่ำ และความแปรปรวนของสภาพอากาศเนื่องจากอำเภอพิบูลย์เป็นอำเภอติดภูเขาและเป็นพื้นที่ที่ได้รับร่องมรสุมทั้งสองฝั่งอันมีผลต่อภาคการเกษตรเป็นอย่างมาก มีการจัดระบบการปลูกพืช จัดทำแผนการผลิต และมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างดี</p> <p>การลดต้นทุนการปลูกมังคุด</p> <p>๑. การใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพคุณภาพดีที่ผลิตใช้เองโดยมีสูตรการผลิต ซึ่งได้รับคำแนะนำจากสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยทำการปรับใช้เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และใช้ได้ผลดี โดยมีต้นทุนการผลิตปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพในราคาลิตรละ ๑๐ บาท ใช้ผสมน้ำในอัตรา ๑๐ ซีซี. ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ทำให้ลดการใช้ปุ๋ยเคมีลงได้ ๕๐๐ - ๑,๐๐๐ บาทต่อไร่ เนื่องจากมังคุดมีทั้งปลูกสวนเดี่ยว สวนผสม และสวนแซม อัตราการใช้จะแตกต่างกันไป</p> <p>๒. ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ปีละ ๑๑,๑๐๐ บาท (รวมค่าเก็บเกี่ยว) จากเดิม ต้นทุนปีละ ๑๕,๐๐๐ บาท</p> <p>๓. ปุ๋ยที่ผลิตได้สามารถนำไปใช้กับพืชชนิดอื่นได้อีก เช่น ผักสวนครัว ทุเรียน ละครูด กล้วยน้ำว่า กล้วยหอม กล้วยเล็บมือนาง มะขามเตี้ยยอด ลางสาด ลองกอง เป็นต้น อันก่อเกิดรายได้เสริมเพิ่มจากรายได้หลัก</p> <p>ปัจจัยแห่งความสำเร็จ</p> <p>๑. มีความรู้เฉพาะสาขาจากภูมิปัญญาการทำสวนผลไม้</p> <p>๒. มีความรู้วิชาการด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) สถานการณ์ เหตุการณ์ และนำหลักวิชาการมาปรับใช้ในการพัฒนาการลดต้นทุนการผลิตมังคุด โดยได้รับความร่วมมือทั้งจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และสถานศึกษา</p> <p>๓. มีความอดทน มุ่งมั่น ไม่ย่อท้อ ฝ่าฝืนอุปสรรค</p> <p>๔. การเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม</p>	
<p>ผู้บันทึกองค์ความรู้ ชื่อ นางสุพัตรา รัตนะ ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ</p>	
<p>หน่วยงาน สำนักงานเกษตรอำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โทรศัพท์ ๐๗๕-๔๙๙๑๑๓</p>	